

OBRAZI PROSTORA IN ČASA

Stanka Golob

Monika Lazar

Gregor Maver

OBRAZI PROSTORA IN ČASA

Stanka Golob

Monika Lazar

Gregor Maver

15. 4. 2014 - 30. 5. 2014

 | tolminski muzej

Monika Ivančič Fajfar

OBRAZI PROSTORA IN ČASA

Slikarki Stanka Golob in Monika Lazar ter vizualni umetnik Gregor Maver so na prvi pogled popolnoma različni ustvarjalci. A za to, da se predstavljajo na skupni razstavi, obstaja dober razlog. Treh umetnikov s Tolminskega ne povezuje le ustvarjalna strast, temveč so v umetnost vsi vstopali po podobni poti; pridobivanje formalne izobrazbe na področju slikarstva in vizualnih umetnosti so namreč začeli že polni življenjskih in poklicnih izkušenj ter slikarsko že nekoliko oblikovani in podkovani. Te osebne in življenjske okoliščine so pomembno vplivale na način sprejemanja znanja, komunikacijo s študijskimi mentorji ter motivacijo za delo. Študij na zasebnih visokošolskih ustanovah (Stanka Golob in Monika Lazar sta ga opravili na Arthouse – College of Visual Arts, Gregor Maver pa na A. V. A. – Akademiji za vizualne umetnosti) predstavlja svojevrstno alternativo Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje. Morda omogoča nekoliko več svobode pri iskanju osebnega izraza že med samim študijem, kar lahko razberemo tudi iz predstavljenih diplomskih del.

Trije avtorski pristopi pokažejo vso širino likovne in vizualne umetnosti, ki že dolgo ni več zgolj slika na platno. Stanka Golob v klasično slikarstvo vnaša avtorsko tehnologijo slikanja z naravnimi peski, renesančno teorijo linearne perspektive pa izkorišča za ustvarjanje navideznih prostorov, v katere umesti stilizirano figuro. Monika Lazar raziskuje zgodovinske vidike portreta in sporočilne možnosti tega motiva v sodobnem slikarstvu. Gregor Maver združuje fotografijo, svetlobo in tridimenzionalne objekte v instalacijo, v kateri odigra pomembno vlogo tudi gledalec.

Razstava je torej vsebinsko, estetsko in formalno zelo raznolika. Vendar pa se ob so-postavitvi treh opusov pokaže, da je avtorjem skupno razmišljanje o univerzalnih vprašanjih, o mestu človeka v prostoru in času, o odnosih med ljudmi. Odgovori so lahko trpko družbenokritični, introspektivno zazrti, prežeti s poetično tančico ali neposredni. Vendar pa niso enoznačni, saj vselej puščajo odprt prostor tudi za gledalčevo samoizpraševanje.

Diplomirana slikarka Stanka Golob je bila rojena leta 1952. Slika od leta 1981 in se redno izobražuje v okviru Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti, DSA Tolmin, DOLIK Jesenice in KUD KC Ljubljana – likovna sekcija pri različnih mentorjih. Leta 2012 je na Šoli za risanje in slikanje (Arthouse – College of Visual Arts) v Ljubljani pri doc. Mladenu Jernejcu uspešno zagovarjala diplomsko delo z naslovom *Peščene iluzije – vpliv različnih debelin in naravnih barv peska na iluzijo prostora na dvodimenzionalni slikarski površini*. Imela je preko 60 samostojnih in 150 skupinskih razstav v Sloveniji, Italiji in Avstriji. V začetku 2014, ob dvajsetletnici slikanja s peskom, se je predstavila s pregledno razstavo del v Galeriji Rika Debenjaka v Kanalu. Sodelovala je na šestih mednarodnih slikarskih kolonijah. Za svoje delo je prejela več nagrad in priznanj. Od leta 1997 kot prostovoljka vodi tudi delavnice slikanja s peskom za otroke in dijake v šolah ter za osebe s posebnimi potrebami v različnih krajih v Sloveniji in v zamejstvu. Živi in dela na Grahovem ob Bači.

Kontakt:

Stanka Golob
slikeizpeska@gmail.com
041 425 577
www.slikeizpeska.si

Stanka Golob je v diplomskem delu z naslovom *Peščene iluzije. Zgodovina, tehnologija in optični učinki slikanja s peski naravnih barv in različnih debelin* raziskovala zgodovinsko in sodobno rabo naravnih materialov v slikarstvu. Posebej se je posvetila problematiki ustvarjanja prostorskih iluzij s tehniko slikanja s peskom, ki jo sama razvija že dobrih dvajset let. Na razstavi so predstavljene diplomske prostorske študije in najnovejša dela, ki nastajajo na podlagi dolgoletnih izkušenj in novih znanj. Prostorske študije je avtorica zasnovala kot geometrijske abstrakcije. Pri ustvarjanju je skušala pričarati iluzijo tridimenzionalnega prostora na dvodimenzionalni slikovni površini v skladu z dognanji likovne teorije. Izbrala je kombinacije različnih slikarskih prostorskih ključev: prostorsko globino je ponazorila z diagonalno kompozicijo, z velikostnim zaporedjem objektov ter s temperaturo in nasičenostjo barvnih odtenkov. Kot poseben prostorski ključ, edinstven za njeno slikarsko tehniko, je izpostavila reliefno stopnjevanje. Le tega je dosegla z nanosi različnih debelin peska.

Geometrijsko slikarstvo zahteva posebno natančnost. Robovi morajo biti ostri, peščena zrna pa precizno nanesena. Vendar posebna tekstura peščenih površin, ki kličejo k dotiku, ter naravne barve, zmeščajo strogi geometrizem slik. Avtorica v naravi najde številne odtenke – od belih, rumenih, rdečih, zelenih, sivih in črnih. Mešanje različnih barv peska ji omogoča tonsko slikanje. Z dodajanjem temnejših ploskev naslikane predmete senči in tako ustvarja tridimenzionalni učinek ter prostorsko globino.

Enostavne prostorske študije geometrijskih likov in teles Stanka Golob nadgrajuje z optičnimi iluzijami, ki ustvarjajo nemogoče, paradoksalne objekte in prostore. V arhitekturne geometrijske okvire postavi stilizirane človeške figure in tako slikarsko poveže racionalni človeški um z metafiziko človeške duše. Silhuete, ki morda predstavljajo odseve človeških duš, morda pa, ker so brez obrazov, ponazarjajo usode slehernika, so tako ujete med upodobitve nerazumljivih in nesmiselno začrtanih meja. Telezna govorica figur izraža globoke čustvene in eksistencialne stiske. S temi občutji se sklada tudi črno-bela tonska lestvica. V ciklu del s pomenljivim naslovom *Dinamika eksistence* tako Stanka Golob občutljivo razkriva razumevanje duha časa ter svoje videnje osamljenosti in nemoči posameznika znotraj aktualne družbene realnosti.

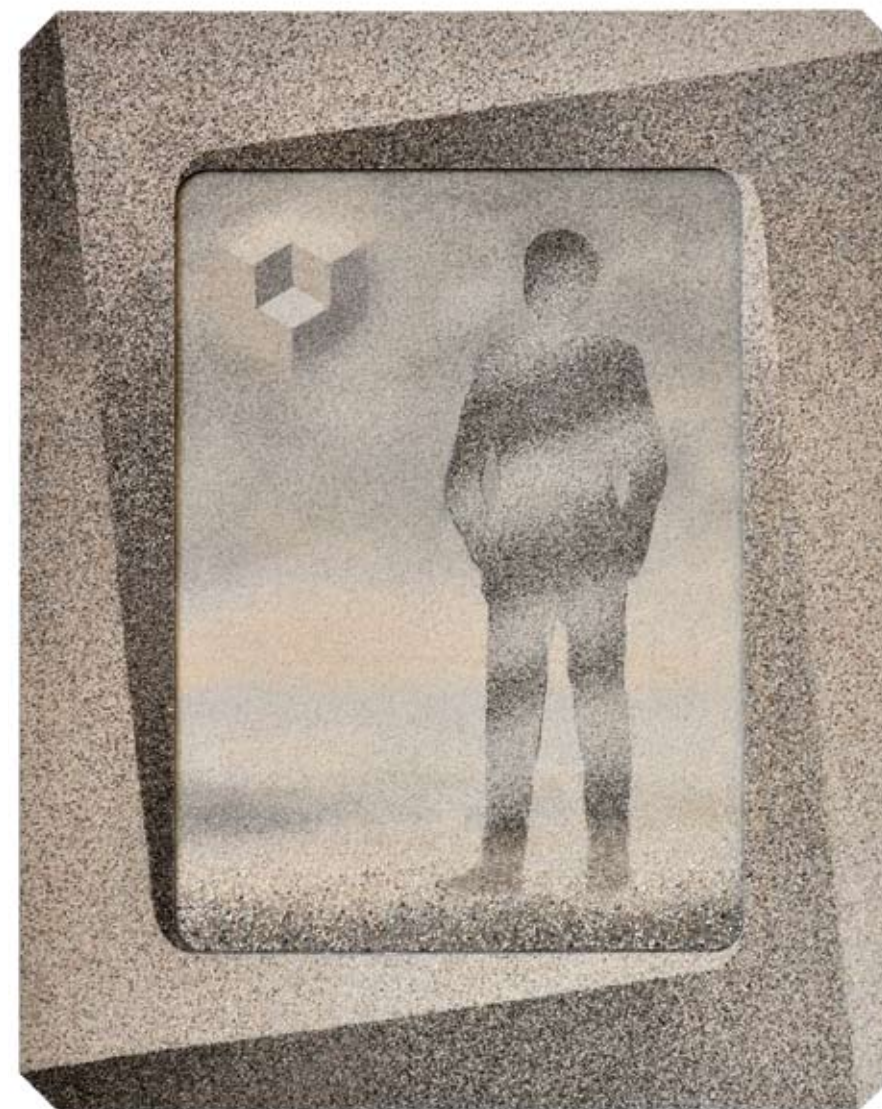

Dinamika eksistence 3, 2013, slovenski peski, 75 x 93 cm

Dinamika eksistence 2, 2013, slovenski peski, 93 x 75 cm

Dinamika eksistence 1, 2013, slovenski peski, 93 x 75 cm

Diplomirana slikarka Monika Lazar je bila rojena leta 1967. Po osnovnem šolanju v Tolminu je obiskovala Srednjo šolo za oblikovanje in fotografijo v Ljubljani, smer grafično oblikovanje. Leta 1989 se je vpisala na Akademijo lepih umetnosti v Benetkah, smer slikarstvo, a je študij prekinila v drugem letniku. Po petnajstletni prekinitvi formalnega izobraževanja in ustvarjalnega dela se je vpisala na visokošolski študij na Šoli za risanje in slikanje (Arthouse – College of Visual Arts) v Ljubljani. Diplomirala je z odliko leta 2012 z delom *Fajumski portret: Pogled neskončnosti. Podoba in prisotnost v portretu*. Šolanje sedaj nadaljuje na magistrskem študiju umetnostne zgodovine in konservatorstva na Univerzi v Vidmu. Sodelovala je na nekaj skupinskih razstavah. Preizkuša se tudi kot recenzentka slikarskih del drugih avtorjev (Taša Turk in Jana Dolenc). Poleg slikarstva se udeležuje v literaturi. Poezijo občasno objavlja v literarnih revijah ter sodeluje na pesniških festivalih v zamejstvu. Leta 2005 je izdala pesniško zbirko z naslovom *Nekdo kliče*. Živi in ustvarja v Kobaridu.

Kontakt:

Monika Lazar
monika@lazar.si
041 651 148

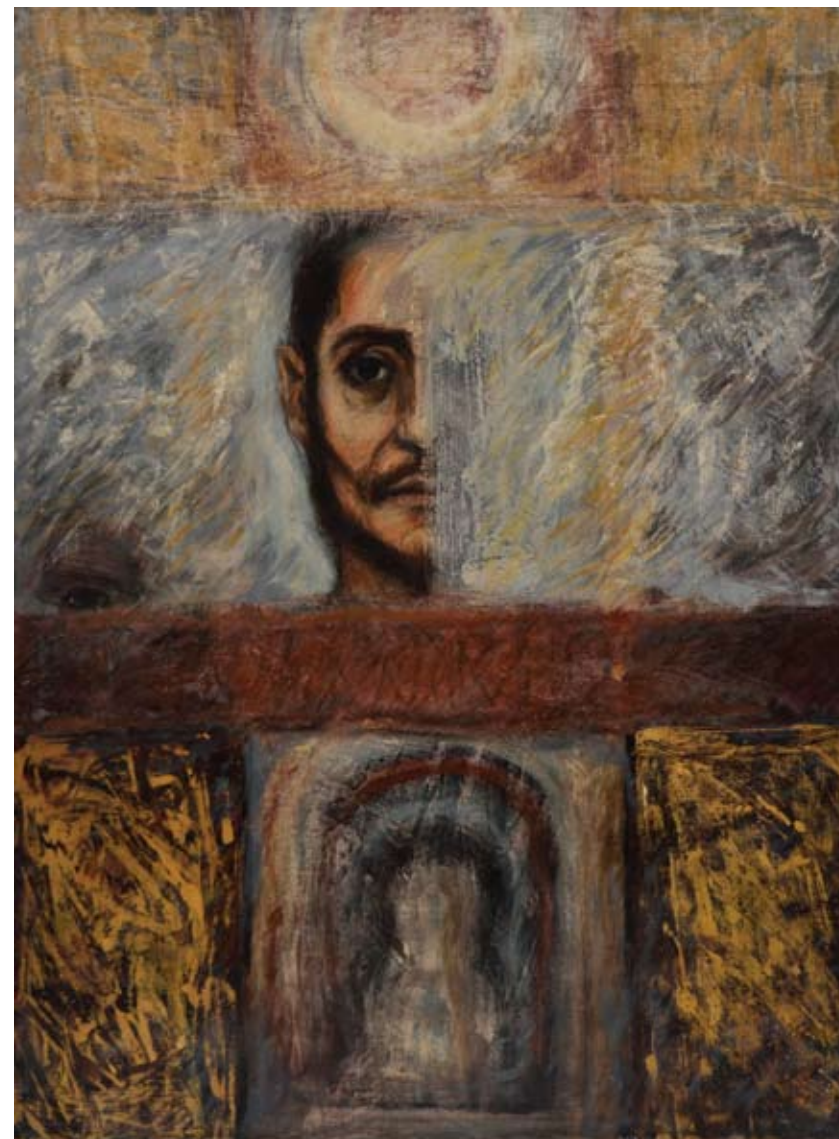
Monika Lazar je teoretični in praktični del diplomske naloge posvetila raziskovanju fajumskih portretov. Portreti na lesenih ploščah, ki so jih pripadniki koptske kulture med 1. in 3. stoletjem prilagali mumificiranim truplom, so najstarejše in najlepše ohranjene realistične upodobitve ljudi.¹ Posebna magija, povezana z enkratnostjo posameznika in vero v neminljivost njegove osebnosti, je stična točka med fajumskimi portreti ter sodobnimi deli Monike Lazar.

Portret po prepričanju avtorice ni zgolj realističen posnetek narave – če bi bil, bi z iznajdbo fotografije izumrl. Monika Lazar portretiranje dojema kot posebno duhovno početje. V slikarskem procesu, ki ni hipen, kot pri fotografiji, temveč zahteva čas ter popolno fizično in duhovno koncentracijo, poteka intenziven notranji dialog. Zato so razstavljeni portreti tudi duhovni avtoportreti. Upodobitve prijateljev, družine ter sodobnikov in zgodovinskih osebnosti kažejo slikarkino razumevanje in doživljanje sveta in sebe. Izbrani upodobljeni so nosilci arhetipov: ikonopisec, filozof, šaman, bojevnik, mag in videc ter pesnica, prijateljica in devica predstavljajo moške in ženske duhovne principe. V slikarska izpovedna posvetila stanovskim kolegom – Mušiču, Skočirju, Omanu in Picassu – Monika Lazar vključuje tudi prepoznavne slogovne citate iz njihovih opusov.

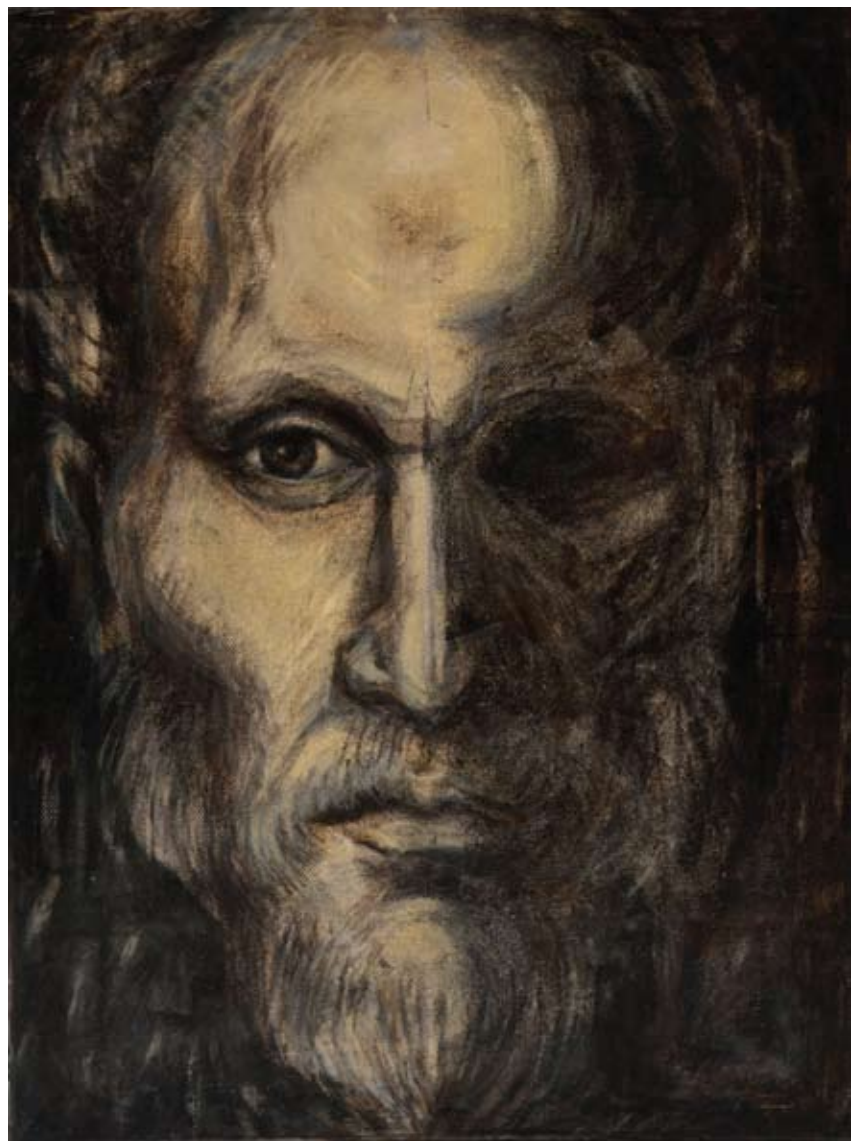
Prav tako je za avtoportrete značilen frontalen pogled, ki ga slikarka dodatno poudari s centralno kompozicijo. Zaradi očesnega stika portretiranci neposredno nagovarjajo gledalca in z njim vzpostavljajo intimen, prvoosebni odnos. Prisotnost portretiranca se torej odzrcali v očeh gledalca. Včasih pa se zgodi, da se pogled portretirane osebe izmakne gledalčevemu pogledu in se obrne navznoter. Takšen poetično razpoloženski pogled je denimo namenjen pesnici.

Notranji ustvarjalni dialog se navzven odraža z izmenjavami slikarskih prvin. Vehementne slikarske barvne nanose v kombinacijah toplih in hladnih odtenkov dopolnjujejo fine risarske poteze s pastelom. Razmerje med abstrahiranim ozadjem ter portretnim realizmom avtorica poudari s kontrastom med svetlobo in temo. Vrhnji premaz s čebeljim voskom slikarsko površino zaščiti, a ji hkrati doda arhaično patino. S to slikarsko dinamiko Monika Lazar ilustrira nenehno notranje vrenje ter vizualizira prisotnost in nesmrtnost (ustvarjalnih) duhov.

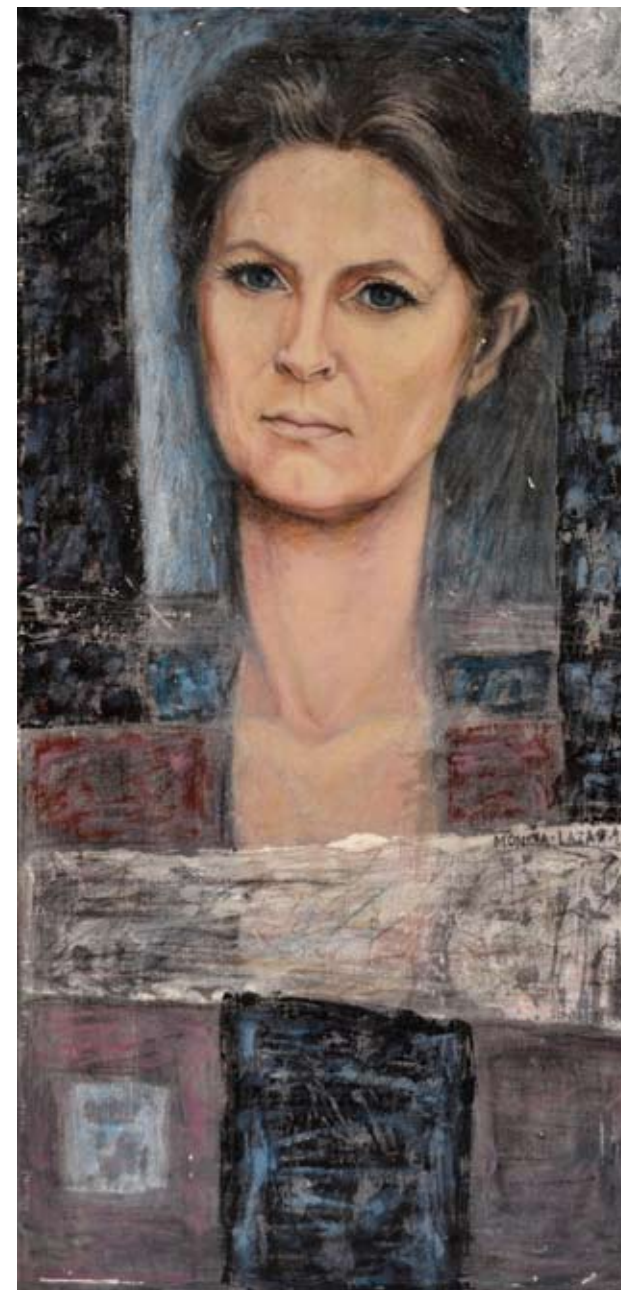
¹ Portreti na lesenih ploščah so dobili ime po najpomembnejšem nahajališču Al Fayoum v Srednjem Egiptu. Najbolj kvalitetni so bili izdelani v tehniki enkavstike, slikanja z voskom. Za diplomsko delo z naslovom *Fajumski portret: Pogled neskončnosti. Podoba in prisotnost v portretu* (2012) je Monika Lazar prejela priznanje.

Učitelj, mešana tehnika, 2012, 80 x 60 cm

Videc, 2012, 40 x 30 cm

Pesnica, mešana tehnika, 2012, 80 x 40 cm

Rodil se je leta 1978 in je trenutno absolvent na Akademiji za vizualno umetnost v Ljubljani, smer likovna umetnost. Ustvarja na področju prostorske instalacije, slikarstva in keramike. Leta 2013 je kot eden izmed dveh najperspektivnejših mladih slovenskih ustvarjalcev prejel prestižno evropsko nagrado Essl Art Award CEE 2013, ki jo bienalno podeljuje najpomembnejša zbirka sodobne umetnosti v Evropi, Muzej Essl. Dela je razstavljal v Muzeju sodobne umetnosti Metelkova, Slovenskem etnografskem muzeju, Muzeju Essl na Dunaju ter v številnih drugih galerijah, muzejih ter zasebnih zbirkah v Sloveniji in tujini.

Je nosilec dejavnosti Mavrična hiša Tolmin, kjer zasebno in za zunanje naročnike organizira ali izvaja likovne kolonije, simpozije in razstave s področja vizualnih umetnosti, grafično oblikovanje in avdio produkcijo. Redno sodeluje na umetniških rezidencah doma in na tujem. Svoje znanje prenaša tudi ljubiteljskim likovnim ustvarjalcem; osem let je predsedoval Kulturnemu društvu likovnih ustvarjalcev Tolmin, v Novi Gorici pa opravlja mentorsko delo.

Živi v Novi Gorici, ateljejsko delo opravlja v Tolminu.

Kontakt:

Gregor Maver
gregor@mavricnahisa.si
031 323 882
www.mavricnahisa.si

Gregor Maver se predstavlja s svetlobno instalacijo s pomenljivim naslovom *In Between Denied Citizens*, ki obravnava kompleksen proces identitete in identifikacije posameznika v družbi. Angleški izraz *denied citizens*, ki ga prevajamo kot *nepriznani državljani*, v ospredje postavi občutljivo družbeno skupino ljudi.¹ V instalacijo Gregor Maver interaktivno vključi tudi obiskovalce razstave. Tako se vprašanja o posamezniku kot edinstvenemu bitju in pripadniku neke širše družbene skupine gledalca neposredno dotaknejo.

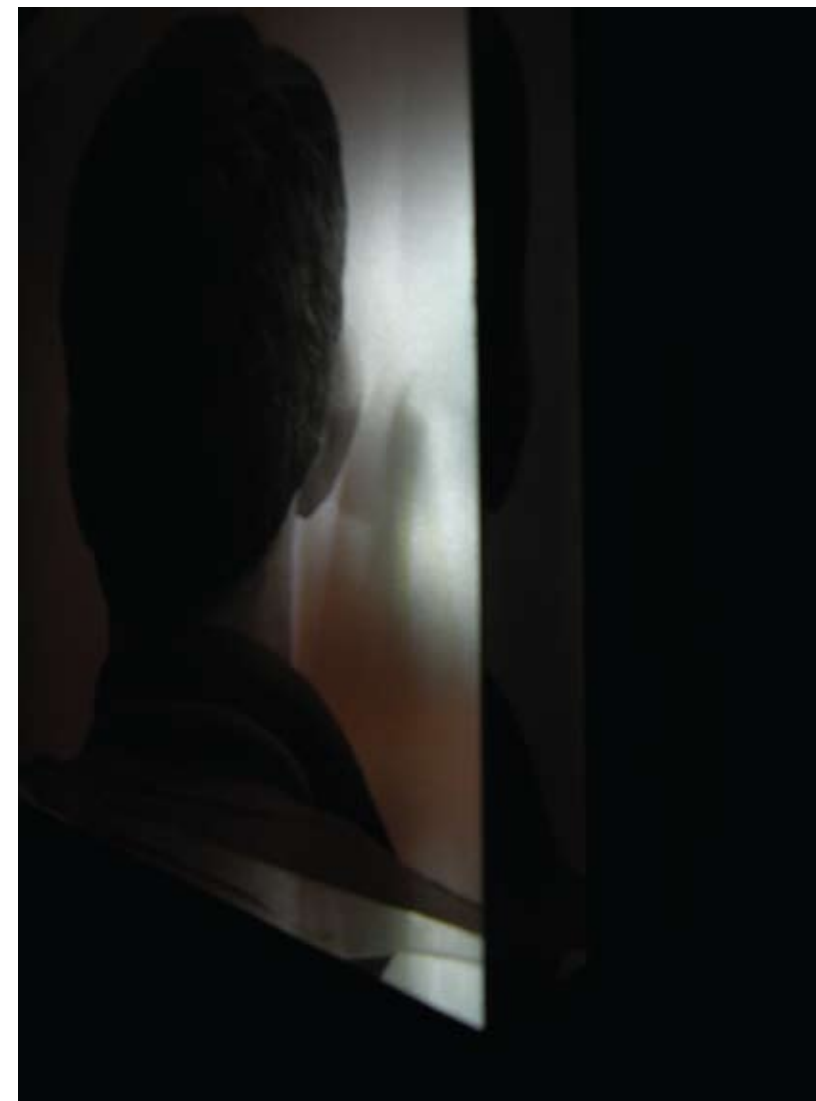
Deset kubičnih konstrukcij, visečih s stropa, je enakomerno razporejenih v prostor. V škatlaste sisteme so ujete fotografije moških in ženskih glav, obenem pa se v ogledala naključno lovijo odsevi sosednjih kubusov in obiskovalcev. Portreti so brez obrazov in tako orožani identitete. Tako je razločevanje posameznih osebnosti omejeno ne nekaj skromnih zunanjih znakov, ki običajno niso v središču pozornosti: na obliko glave, uhljev in pričeske. Poudarjen motiv glave simbolno izpostavi človeka kot intelektualno bitje. S praznino na mestu, kjer bi moralo biti telo, je osrednji motiv likovno in vsebinsko še bolj poudarjen. V vmesne praznine, v prostore nedorečenega, lahko fizično vstopa gledalec.

Instalacija je postavljena v zatemnjen prostor. Edina osvetlitev je notranja svetloba, ki jo izžareva umetniško delo. S tem avtor poudari samosvoje življenje in sporočilno vrednost umetnine. Hkrati svetlobne točke v temi neustavljivo privlačijo človeški pogled, zato postavitve na gledalca deluje hipnotično. Ogled instalacije v mračnem prostoru zahteva počasno in previdno gibanje, fizično umiritev in mentalno koncentracijo. Estetski minimalizem in kompozicijski ritem v gledalcu vzbudita kontemplativno vzdušje. Lahko pa tema, mir in tišina povzročijo tudi občutke nelagodja in tesnobe.

Osnovni sestavni modul instalacije je kocka, ki velja za najbolj statično geometrijsko telo. Predstavlja trdnost, nepremičnost, nespremenljivost in večnost, razumemo jo lahko kot simbol zanesljivosti in varnosti, a tudi ujetosti, neizvirnosti ali brezizhodnosti. Vse je v glavi. Gregor Maver odločitev prepušča gledalcu. In sam na kompleksno problematiko odgovarja s posebno avtorsko poetiko.

¹ Avtor se pri uporabi termina »denied citizens« sklicuje na delo Tomasa Hammarja *Democracy and the Nation State, Research and Ethnic Series* (Aldershot, England: Dartmouth, 1990).

² Za to umetniško delo je Maver prejel prestižno nagrado Essl Art Award CEE 2013.

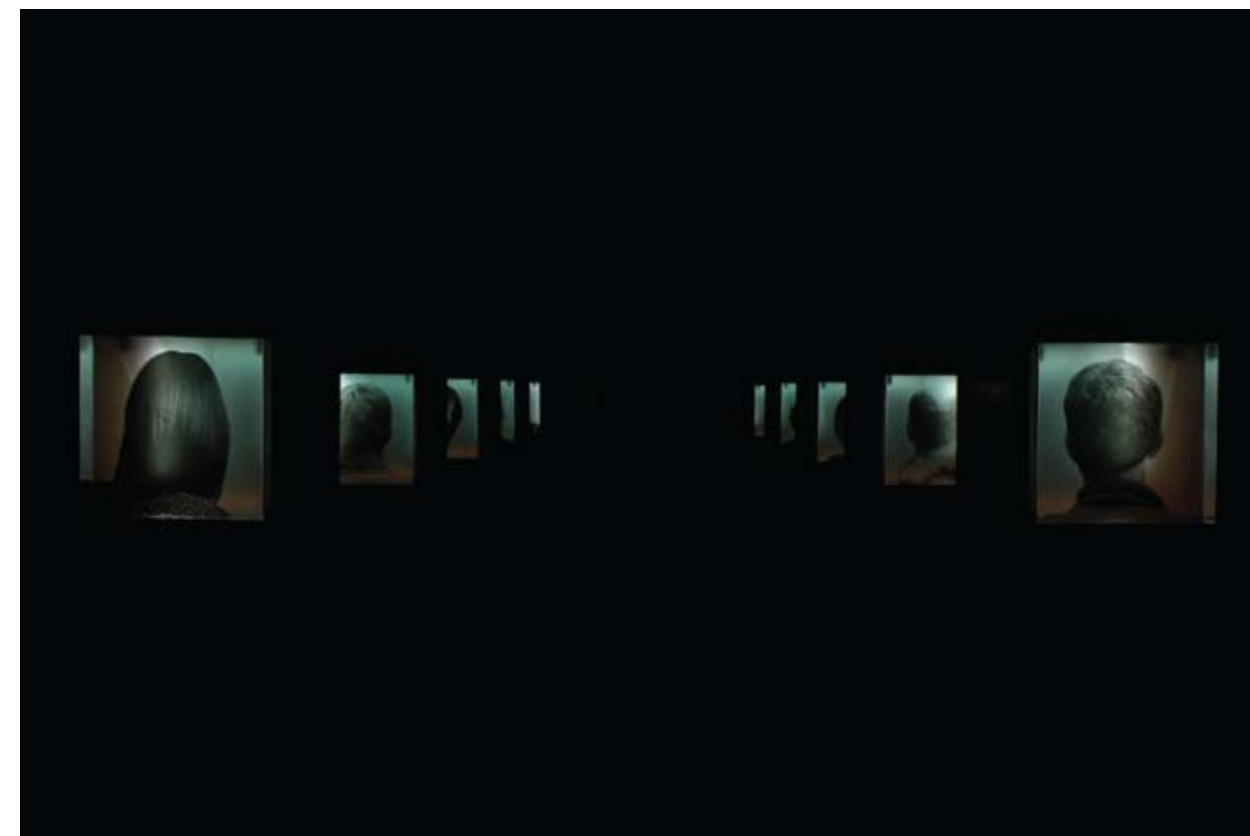

In Between Denied Citizens, 2012, prostorska postavitve

In Between Denied Citizens, 2012, prostorska postavitev

In Between Denied Citizens, 2012, prostorska postavitev

OBRAZI PROSTORA IN ČASA

Stanka Golob, Monika Lazar, Gregor Maver

Izdal in založil: Tolminski muzej

Zanj: Damjana Fortunat Černilogar

Besedilo kataloga: Monika Ivančič Fajfar

Kustosinja razstave: Monika Ivančič Fajfar

www.artis.si

Jezikovni pregled: Darja Pirih

Fotografije: Karla Kofol, osebni arhivi avtorjev

Oblikovanje in priprava na tisk: Arttech, Nova Gorica

Tisk: Medium, Žirovnica

Naklada: 300 izvodov

Tolmin, april 2014

Izid publikacije sta omogočili Občina Tolmin in Ministrstvo za kulturo RS.

© Tolminski muzej

Vse pravice so pridržane. Za vsebino prispevkov odgovarjajo avtorji. Noben del te izdaje ne sme biti reproduciran, shranjen ali prepisan v kateri koli obliki oz. na kateri koli način, bodisi elektronsko, mehansko, s fotokopiranjem, snemanjem ali kako drugače, brez predhodnega pisnega dovoljenja lastnikov avtorskih pravic.

